

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกรในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Extension of Soil Management for Pineapple Production by Farmers in
Prachuap Khiri Khan Provinceสุภา ออมจิตร (Supha Oomjit)¹ จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)² เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalemsak Toomhirun)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะทั่วไปของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตสับปะรดของเกษตรกร (3) การจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกร (5) ความต้องการการส่งเสริมการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ผลิตสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2561 จำนวน 7,759 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ยามานะที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.07 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้ตัวอย่างจำนวน 199 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา โดยใช้ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.65 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกสับปะรดเฉลี่ย 15.72 ปี มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.51 คน แรงงานนอกครัวเรือนเฉลี่ย 1.82 คน มีพื้นที่ปลูกสับปะรดเฉลี่ย 16.07 ไร่ เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายสับปะรดเฉลี่ย 18,229.15 บาทต่อไร่ ต้นทุนในการผลิตสับปะรดเฉลี่ย 16,485.45 บาทต่อไร่ (2) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกสับปะรดซ้ำพื้นที่เดิม โดยปลูกเป็นพืชเชิงเดี่ยว แบบแถวคู่ จำหน่ายผลผลิตผ่านโรงงานและจตุรัสซื้อในท้องถิ่น (3) เกษตรกรให้ความสำคัญกับการไถกลบตอซัง และการวิเคราะห์ดินในระดับมาก มีประเด็นที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติและให้ความสำคัญระดับน้อย ได้แก่ การใช้ปุ๋ยพืชสด การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การใช้วัสดุปุ๋ยปรับปรุงดิน ประเด็นที่เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุด คือการไถกลบตอซัง (4) เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการเตรียมดิน ขาดความอุดมสมบูรณ์ การปลูกพืชตามแผนที่ความเหมาะสม การตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้วัสดุปุ๋ยปรับปรุงดิน จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์จำหน่ายแก่สมาชิกในราคาถูกลง (5) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการจัดการดินในระดับมาก ได้แก่ การเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้วัสดุปุ๋ยปรับปรุงดิน การใช้ปุ๋ยพืชสด การผลิตและการใช้น้ำหมักชีวภาพ การไถกลบตอซัง การผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ โดยผ่านช่องทางในการส่งเสริมจากสื่อบุคคล และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องการวิธีการส่งเสริมแบบทัศนศึกษา สาธิต และ ฝึกปฏิบัติ

คำสำคัญ การจัดการดิน การผลิตสับปะรด การส่งเสริมการเกษตร

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช supa.nakorn@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) general condition, (2) pineapple production condition of farmers, (3) soil management for pineapple production, (4) problems and suggestions about soil management for pineapple production, and (5) the needs for the extension of soil management for pineapple production. The population used in the research was 7,759 pineapple farmers registered with the Department of Agricultural Extension in Prachuap Khiri Khan Province in 2018. The sample size was determined by the formula of Taro Yamane with error of 0.07, and the sample was 199 pineapple farmers using simple random sampling. This research instrument was a structured interview for data collection. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation, ranking, and content analysis. The results of the study revealed that (1) most of the farmers were males with an average age of 51.65 years, graduated primary education, had average household labor for 2.51 people and average external household labor for 1.82 people, had average pineapple planting area for 16.07 rai, had the average experience for 15.72 years. The farmers earned 18,229.15 baht per rai, and their average pineapple production cost was 16,485.45 baht per rai. (2) Most farmers grew pineapples in the same areas by planting as monoculture in the double row, and sold the products through factories and local purchasing points. (3) Farmers placed importance to stubble incorporation and these were soil analyzing at a high level some aspects which most of them did not practice and placed importance at a low level, use of green manure, use of organic fertilizers, agricultural lime, aspects which most of them maximum is stubble incorporation. (4) Most of the farmers problems on the soil preparation, soil fertility, zoning, these were soil analyzing, agricultural lime, (5) Lastly, farmers needed at a high level these were soil analyzing, fertilizer application based on soil testing, agricultural lime, use of green manure, production and use of bioextract fermented, stubble incorporation, production and use of organic fertilizers, farmers needed a means of extension from personal media, electronic media, and needed extension methods such as field trips, demonstrations, and practice.

Keywords: Soil management, Pineapple production, Agricultural extension

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

สับปะรดเป็นพืชที่ทนทาน เจริญเติบโตได้ดีในสภาพแวดล้อมที่แห้งแล้ง ทำให้สามารถปลูกได้ในหลายพื้นที่ของประเทศไทย โดยผลผลิตสับปะรดสามารถส่งออกได้ ร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งหมด มูลค่าส่งออกปีละ 23,000 ล้านบาท ผลผลิตสับปะรดที่ส่งออกมากที่สุดคือ สับปะรดบรรจุภาชนะอัดลม ซึ่งประเทศไทยสามารถส่งออกสับปะรดได้เป็นอันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ราคาตลาดโลกปี 2560 มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากประเทศผู้ผลิตสำคัญ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สามารถผลิตได้ปริมาณมาก ปัจจุบันมีการปลูกสับปะรดเกือบทุกภาคของประเทศไทย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นแหล่งผลิตสับปะรดที่สำคัญของประเทศ มีเนื้อที่ปลูกเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งข้อมูลพื้นที่ปลูกสับปะรดปี 2561 มีพื้นที่ปลูก 53,980 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว 53,712 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2561)

ในช่วงปี 2560 ราคาสับปะรดที่เกษตรกรขายได้มีราคาตกต่ำ ทำให้เกิดสภาวะสับปะรดล้นตลาด ส่งผลให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิต โดยเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน ซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากราคาสับปะรดโรงงานที่เกษตรกรจำหน่ายตั้งแต่ต้นปี 2559 อยู่ในเกณฑ์สูง เป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกสับปะรดเพิ่มขึ้น ทั้งในพื้นที่ปล่อยว่างที่เคยปลูกสับปะรดมาก่อน ปลูกแซมในสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมันที่ปลูกใหม่ รวมทั้งปลูกแทนพืชไร่ชนิดอื่นๆ เช่น อ้อยโรงงาน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562) เกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการผลิตสับปะรด ได้แก่ ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ ผลผลิตจำหน่ายได้ราคาถูก แต่ต้นทุนการผลิตสูง ทั้งห่อนพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชและศัตรูพืช รวมถึงค่าจ้างแรงงาน ปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร และปัญหาดินขาดอุดมสมบูรณ์เพราะมีการใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่องจากการปลูกพืช การใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานานและขาดการปรับปรุงบำรุงดินของดิน (ทวีศักดิ์ แสงอุดม, 2560) ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกสับปะรดมีสภาพเป็นดินร่วน หรือดินร่วนปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางมีอินทรียวัตถุไม่ต่ำกว่า 1.5 เปอร์เซ็นต์ ระดับหน้าดินลึกไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร ค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดิน 4.5 - 5.5 สับปะรดไม่ชอบดินที่มี pH สูงเกินกว่า 7.0 การระบายน้ำและการถ่ายเทอากาศดี ไม่มีน้ำท่วมขัง ปริมาณฝนกระจายสม่ำเสมอ ประมาณ 1,000-1,500 มิลลิเมตรต่อปี ซึ่งลักษณะการระบายน้ำดีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปลูกสับปะรด แต่ลักษณะการระบายน้ำดีจะเป็นผลทำให้มีการสูญเสียธาตุอาหาร และความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างเร็ว โดยสูญเสียไปกับน้ำที่ชะล้างหน้าดินหรือน้ำที่ซึมลงไปในดินเกินระดับความลึกของระบบรากพืชนอกจากการสูญเสียธาตุอาหารไปกับน้ำแล้ว ธาตุอาหารอีกจำนวนหนึ่งก็ถูกนำออกไปจากพื้นที่โดยติดไปกับผลผลิตของสับปะรดอีกด้วย จากการจัดการดินที่ไม่เหมาะสมทำให้ผลผลิตสับปะรดลดลง ส่งผลให้เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่สูงขึ้น จึงจำเป็นต้องมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการจัดการดินที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพิ่มผลผลิตและรักษาคุณภาพของสับปะรดตามที่ตลาดต้องการ

วัตถุประสงค์ (และกรอบแนวคิด ถ้ามี)

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกรในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. ลักษณะทั่วไปของเกษตรกร
2. สภาพการผลิตสับปะรดของเกษตรกร
3. การจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกร

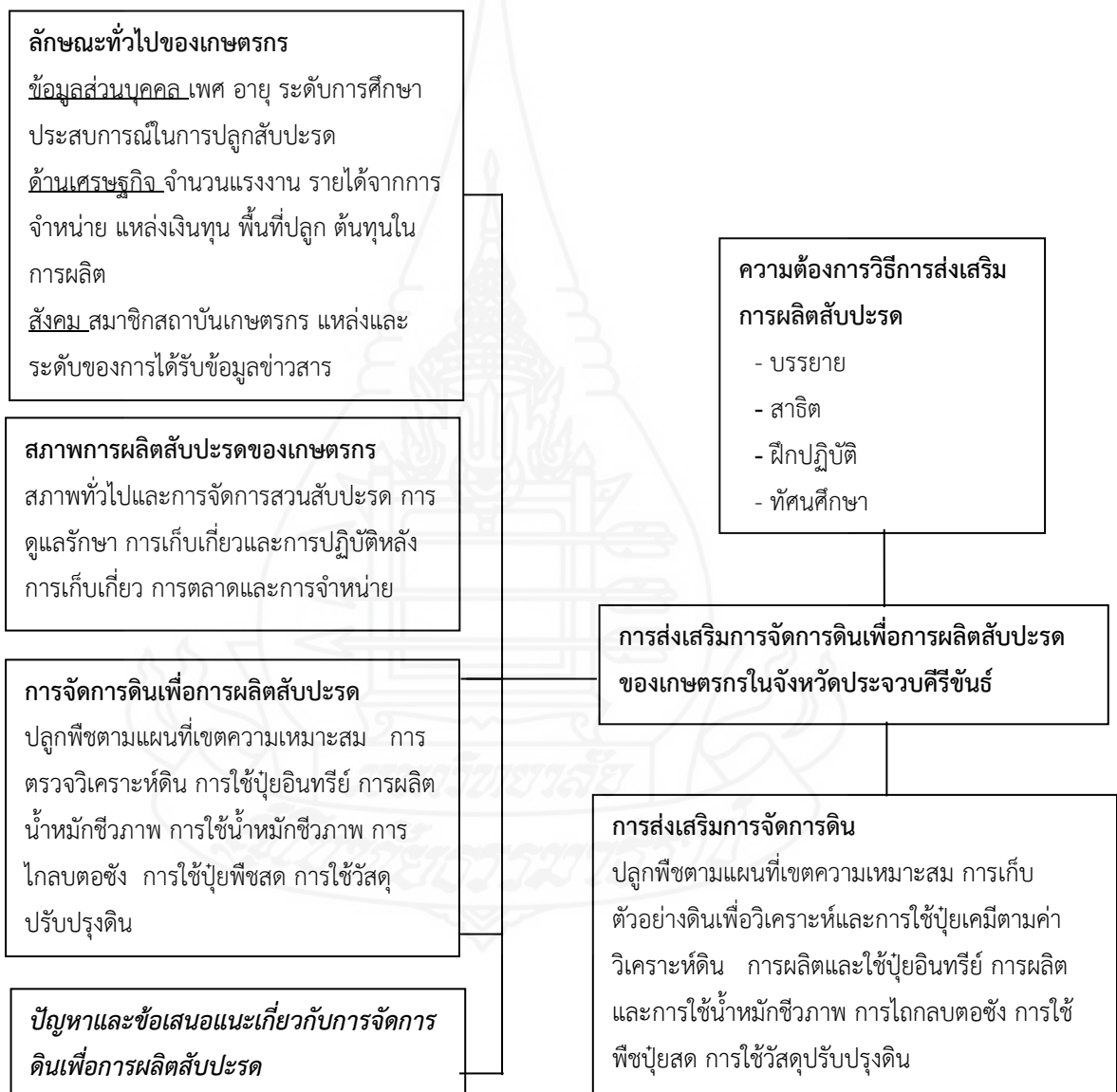

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกร
5. ความต้องการการส่งเสริมการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ผลิตสับปะรดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2561 จำนวน 7,759 ราย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 199 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple sampling) ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของเกษตรกร ตอนที่ 2 สภาพการผลิตสับปะรดของเกษตรกร ตอนที่ 3 การจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกร ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกร ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับโดยกำหนดจากค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ย 1.00-1.80 เท่ากับน้อยที่สุด 1.81-2.60 น้อย 2.61-3.40 ปานกลาง 3.41-4.20 มาก 4.21-5.0 มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. **ลักษณะทั่วไปของเกษตรกร** พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 52.8 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.65 ปี เกษตรกรร้อยละ 52.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกสับปะรด เฉลี่ย 15.72 ปี เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.51 คน จำนวนแรงงานนอกครัวเรือน(จ้าง) เฉลี่ย 1.82 คน มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตสับปะรดในรอบปีที่ผ่านมา (2561) เฉลี่ย 18,229.15 บาทต่อไร่ มีรายได้รวมของครัวเรือน 342,688.4 บาทต่อปี เกษตรกรร้อยละ 37.7 มีภาระหนี้สิน โดยมีหนี้สินของครัวเรือน เฉลี่ย 4,988.44 บาท เกษตรกรร้อยละ 61.8 ใช้เงินทุนของตนเองในการผลิตสับปะรด ร้อยละ 49.3 มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยมีที่ดินเฉลี่ย 13.85ไร่ ร้อยละ 13.1 มีพื้นที่ปลูกสับปะรดเฉลี่ย 16.07ไร่ และมีต้นทุนในการผลิตสับปะรดเฉลี่ย 16,485.45 บาทต่อไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยเป็นสมาชิกกลุ่ม ธกส. ร้อยละ 43.7 ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากแหล่งต่างๆ ทั้ง สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยได้รับจากเพื่อนบ้านระดับปานกลาง

2. **สภาพผลิตสับปะรดของเกษตรกร** พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.5 ปลูกสับปะรดซ้ำพื้นที่เดิม ลักษณะของสวนสับปะรด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64.8 ปลูกสับปะรดในรูปแบบสวนเดี่ยว ร้อยละ 54.3 มีสภาพดินที่ปลูกสับปะรดเป็นดินร่วนปนทราย การเตรียมพื้นที่ปลูกสับปะรด เกษตรกรส่วนใหญ่ มีการปรับเกลี่ยพื้นที่ให้ราบ กำจัดวัชพืชและตอไม้ให้หมดไปจากพื้นที่ ทำถนนในแปลง และทำร่องระบายน้ำก่อนปลูก ร้อยละ 88.5 ปลูกสับปะรดแบบแถวคู่ ร้อยละ 62.8 จำนวนหน่อที่ใช้ปลูก 7,000 หน่อต่อไร่ ร้อยละ 69.3 ใช้หน่อพันธุ์สับปะรดของตนเอง เกษตรกรทุกรายใส่ปุ๋ยบำรุงต้นสับปะรด ร้อยละ 69.3 ใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นสับปะรด และมีบางส่วนใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 68.3 ไม่ได้รดน้ำสับปะรด ร้อยละ 73.4 มีการกำจัดวัชพืชด้วยการแรงงานคนและสารเคมี การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า ร้อยละ 80.4 ใช้การนับอายุ ร้อยละ 60.8 เก็บเกี่ยวผลผลิตช่วงเดือนพฤศจิกายน – พฤษภาคม ร้อยละ 33.7 เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 5,501 – 6,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี โดยเก็บเกี่ยวผลผลิตสับปะรดเฉลี่ยต่อไร่ 6,157.29 กิโลกรัมไร่/ปี ร้อยละ 55.3 จ้างเก็บเกี่ยวผลผลิต ร้อยละ 70.4 มีการคัดขนาดผลผลิตและคุณภาพก่อนจำหน่าย เกษตรกรทุกรายมีการคัดแยกผลผลิตที่มีตำหนิ หรือด้อยคุณภาพออก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ไม่วางผลสับปรดสัมผัสดินในสวนโดยตรง มีการป้องกันการเกิดความเสียหายขณะขนส่ง การตลาดและการจำหน่าย ร้อยละ 88.9 จำหน่ายสับปรดส่งโรงงาน/บริษัท ร้อยละ 92.2 ไม่มีการแปรรูปสับปรด

3. การจัดการดินเพื่อการผลิตสับปรดของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญการไถกลบตอซัง และการตรวจวิเคราะห์ดินในระดับมาก รองลงมาให้ความสำคัญการปลูกพืชตามแผนที่ความเหมาะสม การใช้วัสดุปรับปรุงดิน การใช้น้ำหมักชีวภาพ และการผลิตน้ำหมักชีวภาพ มีความสำคัญระดับปานกลาง ส่วนการใช้ปุ๋ยพืชสด และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีความสำคัญระดับน้อย และประเด็นที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติ มี 3 ประเด็นคือ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยพืชสด การใช้วัสดุปรับปรุงดิน รองลงมา การผลิตน้ำหมักชีวภาพ การใช้น้ำหมักชีวภาพ การตรวจวิเคราะห์ดิน การปลูกพืชตามแผนที่ความเหมาะสม และประเด็นที่เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุด คือการไถกลบตอซัง

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปรดของเกษตรกร ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการดินของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีระดับความรุนแรงของปัญหาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีปัญหาเรื่องการเตรียมดิน ในประเด็นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และประเด็นขาดความรู้เรื่องการเตรียมดิน ปัญหาการปลูกพืชตามแผนที่ความเหมาะสม(Zoning) ในประเด็นขาดความรู้เรื่องการปลูกพืชตามแผนที่ความเหมาะสม(Zoning) ปัญหาการตรวจวิเคราะห์ดิน ในประเด็นสถานีพัฒนาที่ดินอยู่ไกลไม่สะดวกในการนำส่งตัวอย่าง ขาดความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดิน และขาดความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ปัญหาการใช้วัสดุปรับปรุงดิน ในประเด็นขาดความรู้เรื่องการใช้วัสดุปรับปรุงดิน และวัสดุปุ๋ยในท้องตลาดหาซื้อยาก และปัญหาการให้บริการของกรมพัฒนาที่ดิน ในประเด็น ความรวดเร็ว ทันเวลา และปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ข้อเสนอแนะด้านการจัดการดินของเกษตรกร คือ ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดหาปัจจัยการผลิตและผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในราคาถูกให้แก่สมาชิก แก้ไขปัญหาร่วมกัน และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของเกษตรกร (1) การผลิตสับปรด มีข้อเสนอแนะคือ ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณอุดหนุนเก็บน้ำ ภาครัฐควรควบคุมราคาขายปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดวัชพืช (2) การตลาดของสับปรด มีข้อเสนอแนะคือ ภาครัฐควรออกนโยบายให้โรงงานประกันราคาในการรับซื้อสับปรด

5. ระดับความต้องการความรู้และช่องทางการส่งเสริมการผลิตสับปรดคุณภาพของเกษตรกร

5.1) ระดับความต้องการความรู้ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ การเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้วัสดุปรับปรุงดิน (ปูนขาว และปูนโดโลไมท์) การใช้ปุ๋ยพืชสด การผลิตและใช้น้ำหมักชีวภาพ การไถกลบตอซัง การผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และต้องการความรู้ในระดับปานกลาง 1 ประเด็นได้แก่ การปลูกพืชตามแผนที่เขตความเหมาะสม

5.2) ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกร พบว่าภาพรวมเกษตรกรต้องการช่องทางการส่งเสริมการเรียนรู้จากสื่อบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ หน่วยงานราชการ ต้องการความรู้ช่องทางการส่งเสริมการเรียนรู้สื่อสิ่งพิมพ์ ในภาพรวมระดับน้อย ได้แก่ คู่มือ แผ่นพับ และโปสเตอร์ และต้องการความรู้ช่องทางการส่งเสริมการเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ภาพในระดับปานกลาง ได้แก่ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ วิทยุ

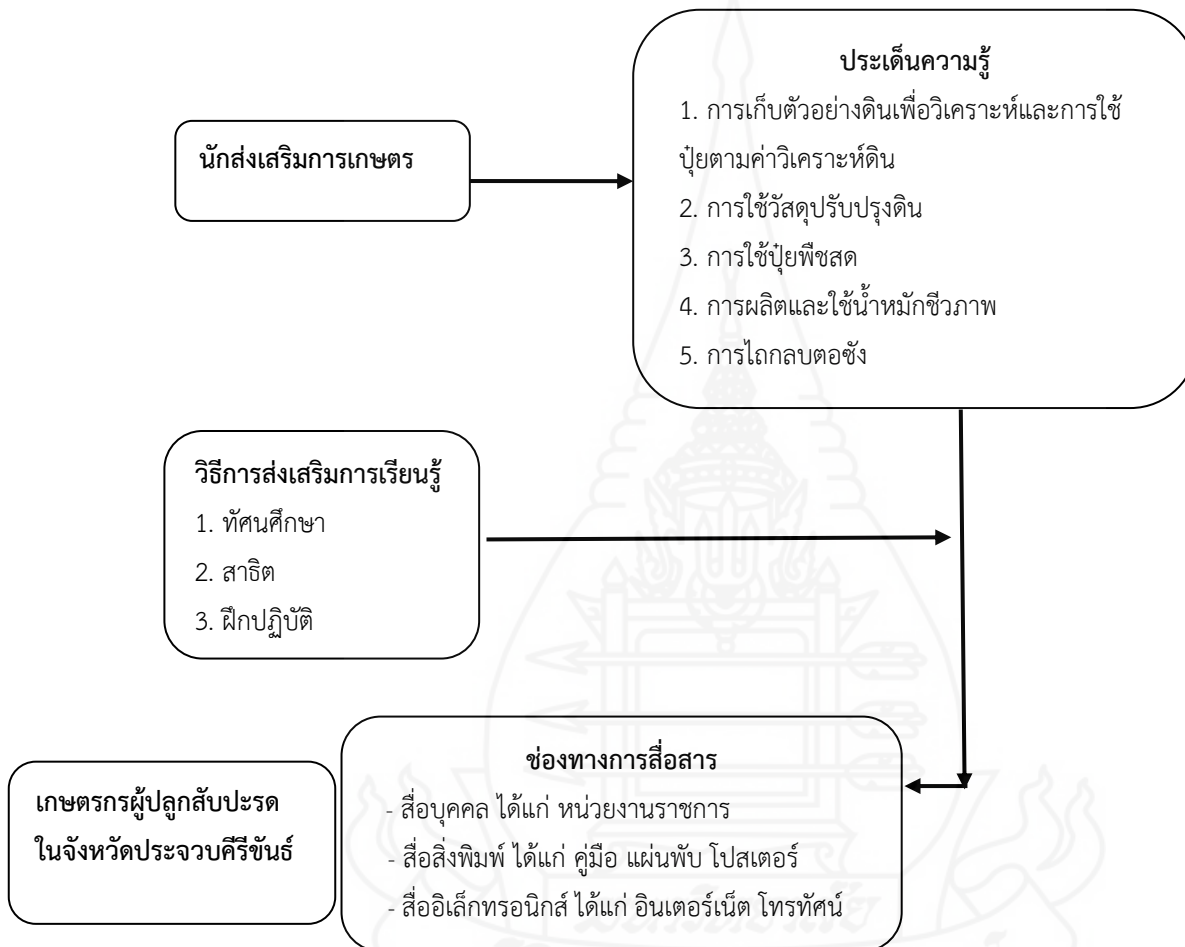
5.3) ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ในภาพรวมระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ แบบทัศนศึกษา สาธิต ฝึกปฏิบัติ และบรรยาย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกรใน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกรในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของเกษตรกร

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.65 ปี สอดคล้องกับ วาสนา แก้วใหญ่ (2562, น.80) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสับปะรดคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.09 ปี เนื่องจากเกษตรกรเพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัว และอยู่ในวัยแรงงาน ด้วยลักษณะของงานเป็นงานที่ใช้แรงงานเป็นหลัก จึงเป็นกำลังสำคัญที่จะเป็นผู้นำในการปลูกสับปะรด และอาจจะเนื่องมาจากเพศหญิงไม่ค่อยมีโอกาสเข้าร่วมประชุม ต้องทำงานบ้าน ทำให้เพศชายมีบทบาทมากใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การศึกษาครั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกสับปะรดเฉลี่ย 15.72 ปี สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภิญญา สันตะกิจ (2555, น.92) ศึกษาสภาพการผลิตสับปะรดของเกษตรกรในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกสับปะรด เฉลี่ย 18.31 ปี เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกสับปะรดเป็นอาชีพหลักสืบทอดต่อมาจากรุ่นพ่อแม่ ส่วนใหญ่เริ่มเข้าสวนสับปะรดช่วยพ่อแม่ทำงานตั้งแต่เรียนชั้นประถมศึกษา จึงส่งผลให้มีประสบการณ์ในการปลูกสับปะรดค่อนข้างสูง

2) สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.51 คน จำนวนแรงงานนอกครัวเรือน เฉลี่ย 1.82 คน มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตสับปะรดในรอบปีที่ผ่านมา (2561) เฉลี่ย 18,229.15 บาทต่อไร่ มีรายได้รวมของครัวเรือน 342,688.4 บาทต่อปี สอดคล้องกับวาสนา แก้วใหญ่ (2562, น.83) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสับปะรดคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.40 คน จำนวนแรงงานนอกครัวเรือน เฉลี่ย 2.05 คน มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตสับปะรดในรอบปีที่ผ่านมา (2561) เฉลี่ย 22,270.32 บาทต่อไร่ มีรายได้รวมของครัวเรือน 301,309.40 บาทต่อปี มีต้นทุนในการผลิตสับปะรดเฉลี่ย 16,485.45 บาทต่อไร่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภิญญา สันตะกิจ (2555, น.98) ศึกษาสภาพการผลิตสับปะรดของเกษตรกรในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ในการผลิตสับปะรดเกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ยรวม 18,489.42 บาทต่อไร่ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในการผลิตสับปะรด แต่การผลิตมีต้นทุนสูง ทำให้ได้รับผลตอบแทนต่ำ เนื่องจากเกษตรกรยังนิยมใช้ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดวัชพืชในปริมาณมาก

3) สภาพทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยเป็นสมาชิกกลุ่ม ธกส. ร้อยละ 43.7 เนื่องจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นธนาคารที่ให้เกษตรกรกู้ยืมเงินลงทุนด้านการเกษตรด้วยดอกเบี้ยที่ต่ำ และเป็นธนาคารของรัฐที่เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ เพื่อเกษตรกร ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากแหล่งต่างๆ ทั้งสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยได้รับจากเพื่อนบ้านระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ และข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน โดยในบางหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มส่งเสริมอาชีพผู้ปลูกสับปะรด สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภิญญา สันตะกิจ (2555, น.85) ศึกษาสภาพการผลิตสับปะรดของเกษตรกรในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่ได้รับแหล่งข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการปลูกสับปะรดจากเพื่อนบ้าน

2. สภาพการผลิตสับปะรดของเกษตรกร

1) จากการศึกษาวิจัยสภาพทั่วไปและการจัดการสวนสับปะรด พบว่า การปลูกสับปะรดของเกษตรกรใน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มากกว่าสามในสี่ที่ปลูกสับปะรดซ้ำพื้นที่เดิม ส่วนใหญ่ปลูกสับปะรดแบบสวนเดี่ยว ลักษณะพื้นที่ปลูกเกือบครึ่งหนึ่งเป็นที่ราบ และดินที่ใช้ปลูกเป็นดินร่วนปนทราย การเตรียมพื้นที่ปลูกสับปะรด เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำการปรับเกลี่ยพื้นที่ให้ราบ กำจัดวัชพืชและตอไม้ให้หมดจากพื้นที่ ทำร่องระบายน้ำ และทำถนนในแปลง เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกวิธีการปลูกสับปะรดแบบแถวคู่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญจันทร์ วิจิตร และคณะ(2559) ศึกษาการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตสับปะรดพันธุ์ตราดสีทอง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกสับปะรดแบบแถวคู่ระยะปลูก 30 x 50 x 100 เซนติเมตร เกษตรกรเกือบสองในสามจำนวนหน่อที่ใช้ปลูก 7,000 หน่อต่อไร่ และมากกว่าสองในสามที่ใช้หน่อพันธุ์สับปะรดของตนเอง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

2) การดูแลรักษาสับปะรด พบว่า เกษตรกรทุกรายใส่ปุ๋ยบำรุงสับปะรด ส่วนใหญ่เป็นปุ๋ยเคมี และมีบางส่วนใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการให้น้ำสับปะรด เนื่องจากสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวียเป็นพืชที่ต้องการน้ำค่อนข้างน้อย ประกอบกับพื้นที่ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตชลประทาน และมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติน้อย ทำให้เกษตรกรไม่สะดวกในการรดน้ำ และเกษตรกรส่วนน้อยมีการให้น้ำสับปะรด โดยให้น้ำด้วยสปริงเกอร์ และสายยาง และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการกำจัดวัชพืชด้วยการใช้ทั้งแรงงานคนและสารเคมี เนื่องจากวิธีนี้จะช่วยให้เกษตรกร ลดต้นทุน สะดวกและประหยัดเวลา การใช้แรงงานคนเพียงอย่างเดียวทำให้เกษตรกรสิ้นเปลืองเวลา และเสียค่าจ้างแรงงานสูง

3) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้การนับอายุ สัปดาห์ สังเกตตาสับปะรด และสีเนื้อของสับปะรด เป็นตัวชี้วัดในการเก็บเกี่ยวสับปะรด สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญจันทร์ วิจิตร และคณะ (2559, น. 30) ศึกษาการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตสับปะรดพันธุ์ตราสีทอง พบว่าการประเมินวันเก็บเกี่ยวจะนับวันหลังจากทำการบังคับดอกส่วนใหญ่ร้อยละ 48.57 เก็บเกี่ยวผลเมื่ออายุ 5 เดือนหลังบังคับดอก และประเมินจากลักษณะองค์ประกอบอื่น ๆ ของผลสับปะรดประกอบ เช่น สีเปลือกผล การเปิดของตาแถวล่าง และลักษณะร่องตา ส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวสับปะรดในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนพฤษภาคม สอดคล้องกับวาสนา แก้วใหญ่ (2562, น.81) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสับปะรดคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าเก็บเกี่ยวสับปะรดในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนพฤษภาคม ผลผลิตสับปะรดเฉลี่ย 6,157.29 กิโลกรัมต่อไร่ เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดที่ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ใช้ปริมาณผลผลิตสับปะรดในระบบการปลูกปีที่ 1 เป็นเกณฑ์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ ทำให้ผลผลิตสับปะรดเฉลี่ยต่อไร่สูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภิญญา สันตะกิจ (2555, น.85) ศึกษาสภาพการผลิตสับปะรดของเกษตรกรในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าในระบบการปลูกปีที่ 1 มีผลผลิตสับปะรดสูงสุด คิดเป็นจำนวนผลผลิตต่อไร่คือ 6,250 กิโลกรัม รองลงมาในระบบการปลูก ปีที่ 2 มีผลผลิตสับปะรดต่อไร่คือ 5,730 กิโลกรัม และน้อยที่สุดในระบบการปลูกปีที่ 3 มีผลผลิตสับปะรดต่อไร่คือ 2,620 กิโลกรัม ใช้วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการจ้างแรงงาน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการคัดขนาดผลผลิตและคุณภาพก่อนนำไปจำหน่าย และในการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่มีการคัดแยกผลผลิตที่มีตำหนิ หรือด้อยคุณภาพออก ไม่วางผลสับปะรดสัมผัสพื้นดินในสวนโดยตรง มีการป้องกันการเกิดความเสี่ยงหายขณะขนส่ง ตัดใบสับปะรด และใส่ปุ๋ยเคมี

4) การตลาดและการจำหน่าย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายสับปะรดส่งโรงงาน/บริษัท เนื่องจากโรงงานให้ราคาสูง ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง และยังเป็นแหล่งที่ต้องการผลผลิตสับปะรดในปริมาณมาก และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการแปรรูปผลผลิต และมีเกษตรกรส่วนน้อยที่มีการแปรรูปเป็นสับปะรดกวน และทำน้ำสับปะรด

3. การจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกร

เกษตรกรในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญการไถกลบตอซัง และการตรวจวิเคราะห์ดินในระดับมาก เนื่องจากการไถกลบตอซังจะช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และการตรวจวิเคราะห์ดินทำให้ทราบปัญหาดิน และการใส่ปุ๋ยได้ตรงตามความต้องการของพืช สอดคล้องกับทวีศักดิ์ แสงอุดม (2560) ศึกษาการจัดการการผลิตสับปะรดคุณภาพ พบว่าการเตรียมแปลงปลูก เนื่องจากรอบของการปลูกสับปะรดใช้เวลานาน 4 - 5 ปี จึงต้องมีการเตรียมดินอย่างดี เพื่อให้ต้นสับปะรดมีการเจริญเติบโตสม่ำเสมอ ให้ผลผลิตสูง พื้นที่ๆเคยปลูกสับปะรดให้ไถสับใบและต้น (กรณีที่ไม่มี โรคเหี่ยวระบาบ) ทั้งไว้ประมาณ 2 - 3 เดือน แล้วไถกลบอีกครั้ง ในพื้นที่ๆ มีดินดานอยู่ใต้ผิวดิน ให้ไถทำลายดินดาน และควรมีการวิเคราะห์ดินก่อนปลูก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

และปฏิบัติตามคำแนะนำโดยเฉพาะการจัดการอินทรีย์วัตถุในดิน รองลงมาให้ความสำคัญการปลูกพืชตามแผนที่ความเหมาะสม การใช้วัสดุปรับปรุงดิน การใช้น้ำหมักชีวภาพ และการผลิตน้ำหมักชีวภาพ มีความสำคัญระดับปานกลาง ส่วนการใช้ปุ๋ยพืชสด และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีความสำคัญระดับน้อย เนื่องจากการใช้ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกสับปะรดในรอบ 3 ปี สามารถทำได้เพียงหนึ่งครั้ง และเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดของเกษตรกร

เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการดินอยู่ในระดับปานกลางดังนี้

1) ปัญหาเรื่องการเตรียมดิน เกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการเตรียมดิน ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีการใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมาก ส่งผลให้มีต้นทุนการผลิตสูง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนาฯ พร้อมมูล (2559, น.101) ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกสับปะรด กรณีศึกษาเกษตรกรรายย่อยตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอบางแพ จังหวัดเพชรบุรี พบว่าปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดคือปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยา สารเคมี มีราคาสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของขจรศักดิ์ เครื่องสาย (2555, น.84-85) การศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตสับปะรดนางแลในระบบการปฏิบัติเกษตรกรที่เหมาะสมกับระบบเดิม พบว่าเกษตรกรร้อยละ 86.67 มีปัญหาเรื่องปุ๋ย ยา ราคาสูง

2) ปัญหาการปลูกพืชตามแผนที่ความเหมาะสม (Zoning) เกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการปลูกพืชตามแผนที่ความเหมาะสม (Zoning) มองว่ามีความยุ่งยากซับซ้อน เข้าใจยาก และเกษตรกรไม่มีทางเลือกในการปลูกพืช เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ตลาด ราคา แหล่งรับซื้อ ทำให้เกษตรกรไม่ได้พิจารณาถึงความเหมาะสมก่อนการปลูกพืช ส่งผลให้ได้รับผลผลิตต่อไร่ต่ำ และผลิตไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

3) ปัญหาการตรวจวิเคราะห์ดิน เนื่องจากสถานีพัฒนาที่ดินอยู่ไกลไม่สะดวกในการนำส่งตัวอย่าง ขาดความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดิน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ทำให้เกษตรกรไม่ทราบปัญหาของดินในแปลงของตนเองและวิธีการแก้ไข ไม่ได้ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินส่งผลให้มีการใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนภลัย เสมอใจ (2557, น.7) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีการผลิตสับปะรดให้ได้คุณภาพดีของเกษตรกรในจังหวัดราชบุรี พบว่าเกษตรกรที่ผลิตสับปะรดตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสมส่วนใหญ่มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตสับปะรด ด้านการเตรียมดินส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเป็นประจำวันเว้นการวิเคราะห์ดินก่อนปลูกเพื่อจัดการเรื่องปุ๋ยและอินทรีย์วัตถุได้อย่างเหมาะสมที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติ

4) ปัญหาการใช้วัสดุปรับปรุงดิน เกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการใช้วัสดุปรับปรุงดิน ทำให้ส่วนใหญ่ พื้นที่ที่มีปัญหาดินกรดยังไม่ได้รับการปรับปรุง และปัญหาวัสดุปลูกในท้องตลาดหาซื้อยาก เกษตรกรรอการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดินเพียงอย่างเดียว

5) ปัญหาการให้บริการของกรมพัฒนาที่ดิน การให้บริการต่าง ๆ เช่น วัสดุปลูก เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ไม่ทันเวลา และปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจากบางครั้งปลูกพืชไปก่อนแล้ว

5. ความต้องการความรู้และช่องทางการส่งเสริมการผลิตสับปะรดของเกษตรกร

1) ระดับความรู้ที่ต้องการของเกษตรกร จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความรู้ในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (2) การใช้วัสดุปรับปรุงดิน (ปูนขาว

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

และปูนโดโลไมท์ (3) การใช้ปุ๋ยพืชสด (4) การผลิตและการใช้น้ำหมักชีวภาพ (5) การไถกลบตอซัง (6) การผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

2) ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้จากสื่อบุคคลในภาพรวมระดับปานกลาง เช่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในระดับมาก และเจ้าหน้าที่หน่วยงานเอกชน ในระดับน้อย เนื่องจากการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล ทำให้เกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลได้เป็นการสื่อสารแบบสองทิศทาง สามารถซักถามและตอบประเด็นที่สงสัยได้ทันที รองลงมาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวมระดับปานกลาง เช่น อินเทอร์เน็ต และโทรทัศน์ เกษตรกรต้องการในระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นสื่อที่เกษตรกรสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านทางช่องทางดังกล่าวได้ด้วยตนเอง ประกอบกับปัจจุบันสื่ออินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และมีราคาถูก โดยผ่านทางโทรศัพท์มือถือ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน และเกษตรกรบางส่วนที่ไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ตบนมือถือของตนเอง นิยมใช้ลูกหลานให้ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมในอินเทอร์เน็ต เพื่อมาปรับใช้ในส่วนของตนเอง ส่วนโทรทัศน์สามารถเห็นภาพเคลื่อนไหวพร้อมกันกับได้ยินเสียง แต่เนื่องจากเป็นสื่อที่มีขนาดใหญ่ ไม่สามารถพกพาเข้าไปในสวนได้ เวลาในการนำเสนอข้อมูลด้านการเกษตรอาจไม่ตรงกับช่วงที่เกษตรกรว่างงานหรือกลับมาจากสวน สื่อวิดีโอและวิทยุเกษตรกรต้องการในระดับน้อย เนื่องจากวิดีโอเป็นสื่อที่ใช้งานค่อนข้างยาก มีข้อจำกัดในการเปิดชมสื่อวิดีโอ โดยต้องเปิดผ่านเครื่องเล่นวิดีโอหรือเครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้น ส่วนวิทยุไปเปิดฟังในสวนเพื่อเป็นเพื่อนคลายเหงา ช่วยให้รู้สึกเพลิดเพลินและสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารในขณะทำงานได้แต่ข้อจำกัดคือในแปลงสับปรดของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีสัญญาณวิทยุจึงไม่ค่อยได้ฟังกันมากนัก สื่อสิ่งพิมพ์ ในภาพรวมระดับน้อยได้แก่ คู่มือ แผ่นพับ และโปสเตอร์ เนื่องจากเกษตรกรจะต้องอ่านทำความเข้าใจด้วยตนเอง เกษตรไม่ชอบการอ่านมากนักจึงไม่ค่อยได้รับความนิยม และเกษตรกรบางรายไม่สามารถอ่านหนังสือได้และความสามารถในการมองเห็นน้อยลง สอดคล้องกับเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และ บำเพ็ญ เขียวหวาน (2558, น. 43-54) ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรทั้งหมดรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้าน รองลงมาจากเจ้าหน้าที่การเกษตร

3) ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรต้องการเรียนรู้แบบทัศนศึกษาในระดับมาก ส่วนสอดคล้องกับฝึกปฏิบัติต้องการในระดับปานกลาง และบรรยายในระดับน้อย สอดคล้องกับवासนา แก้วใหญ่ (2562, น.81) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตสับปรดคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าเกษตรกรต้องการเรียนรู้แบบทัศนศึกษาและบรรยายในระดับมาก ส่วนสอดคล้องกับฝึกปฏิบัติต้องการ ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปรดของเกษตรกรในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ มีข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เกษตรกรควรตรวจวิเคราะห์ดินก่อนปลูกพืช เพื่อทราบปัญหาของดิน ความอุดมสมบูรณ์ และใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุนการผลิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

1.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรควรรวบรวมความรู้ที่เกษตรกรต้องการในการผลิตสับปะรดไปถ่ายทอดอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาความรู้ของเจ้าหน้าที่ให้ทันต่อความต้องการของเกษตรกร และสามารถปฏิบัติได้ง่าย

1.3 กรมพัฒนาที่ดินควรมีจัดบริการส่งตัวอย่างดินในพื้นที่ เนื่องจากสถานีพัฒนาที่ดินอยู่ไกล เกษตรกรไม่สะดวกในการนำส่งตัวอย่าง

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปปรับใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อวางแผนในการส่งเสริมการจัดการดินเพื่อการผลิตสับปะรดให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตสับปะรด เพราะต้นทุนในการผลิตสับปะรดสูง เช่น การผลิตสารทดแทนสารกำจัดวัชพืชและปุ๋ยต้นทุ้มต่ำ

2.2 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลให้ดินเสื่อมโทรมในพื้นที่ปลูกสับปะรด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเกษตรกรจะได้ทราบสาเหตุของปัญหาดินเสื่อมโทรม พร้อมแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด และมีข้อมูลเพียงพอสำหรับการรับมือกับปัญหาดินเสื่อมโทรมต่อไป

2.3 ควรศึกษาการผลิตสับปะรดทั่วไปเปรียบเทียบกับการผลิตสับปะรดที่มีการจัดการดินเพื่อเป็นข้อมูลนำไปสู่การส่งเสริมการจัดการดินสับปะรดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). ทะเบียนเกษตรกรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562, จาก

<http://farmer.doae.go.th/index/index/2>.

ขจรศักดิ์ เครืองสาย. (2555). การศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตสับปะรดนางแลในระบบการปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสมกับระบบเดิม. การค้นคว้าอิสระ. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, จังหวัดเชียงราย.

ทวีศักดิ์ แสงอุดม. (2560). การจัดการการผลิตสับปะรดคุณภาพ *Quality Management in the Supply Chain of Pineapple*. สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

ธนาพร พร้อมมูล. (2559). ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกสับปะรด กรณีศึกษาเกษตรกรรายย่อยตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอบางบาล จังหวัดเพชรบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, จังหวัดนครปฐม.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, และบำเพ็ญ เขียวหวาน. (2558). “การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร” ใน *วารสารสังคมศาสตร์*, 4 (2) (กรกฎาคม - ธันวาคม 2558), 43-54.

เพ็ญจันทร์ วิจิตร หลกัย แก่นลา, ปรีชา ภูสีเขียว, สุรเดช ปังฉิมกุล, โอภาส จันทสุข และอุมาพร รักษาพรหมณ์. (2559). การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตสับปะรดพันธุ์ตราดสีทอง. สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 กรมวิชาการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

วาสนา แก้วใหญ่ (2562). “แนวทางการส่งเสริมการผลิตสับประรดคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุภิญญา สันตะกิจ. (2555). “การผลิตสับประรดของเกษตรกรในอำเภอสว่างวีระ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2561). รายงานสถิติข้อมูลพื้นฐานพืช. (อัดสำเนา)
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (ม.ป.ป.). ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2562, จาก <http://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/pineapple%20dit%2061.pdf>.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). ตัวชี้วัดเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทย ปี 2560. เอกสารสถิติการเกษตรเลขที่ 403. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). สารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตรรายสินค้า. เอกสารสถิติการเกษตรเลขที่ 402. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.